

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvtatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum possint transmutare corpora transmutatione formalī.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](#)

QVAEST. XVI. DE DÆMONIBVS. ART. IX.

sublacent voluntati. Nec tamen ex illo facto potest haberi, quod dæmon sciat aliqua esse in memoria hominis. Potuit enim esse, qd demon satisfecit dubitanti secundum illa, quæ ipse leiebat, non ex eo qd sciret philosophum illa cognoscere: vel poterat hoc scire per aliqua exteriora signa: uel potuit hoc fieri per aliquem angelum bonum.

Ad xiiii. dicendum, quod dæmon melius cognoscit cogitationes, quam anima alterius hominis, non quia videat eas in se: sed quia uidet eas per exteriora signa magis occulta.

Ad xiii. dicendum, qd idem signum corporale n generali potest respondere multis effectibus: sed itamen in speciali sunt aliquæ differentiæ, quas dæmon melius potest percipere quam homo.

Ad xv. dicendum, qd per uirtutē intelligibilem, qua angelus naturaliter cognoscit, nō accipit ex sensibus: potest tamē aliquid supernaturale cognoscere ex aliquo sensibili effectu, sicut hoīem esse Deū ex mortui fulcitione, nō quia ex sensibilibus spes intelligibiles accipiat: sed qd percipiendo effectus sensibiles, per species innatas, quas habet, coniicit aliqua excendentia cognitionem suā naturā.

Ad xvi. dicendum, quod nullo illorum modorum uoluntat occultat cogitationes hominis: sed dicitur eas occultare, quia ex hoc ipso occultas sunt, quod ex uoluntate procedunt.

Ad xvi i. dicendum, quod Augustinus intendit loqui de naturis inferioribus, quas naturaliter angelii cognoscunt per formas innatas: non autē de cognitionibus uoluntariis.

ARTICVLVS IX.

Vtrum dæmones possint transmutare corpora transmutatione formalis.

L. 4. de trin. cap. 4. ante medium habetur uniuersitas folio 10. 3.
NON quæritur, utrum dæmones possint transmutare corpora transmutatione formalis, & videtur quod sic. Dicit enim Augustinus, in libro 83, quæstio. Omnia, que uisibiliter sunt, etiam per inferiores potestates aeris huius, non absurdē fieri posse creduntur. sed formales transmutationes inferiorum corporū sunt uisibiliter, quandoque qui dem naturaliter, quandoque autem miraculoſe. ergo fieri possunt per dæmones, qui dicuntur inferiores potestates aeris huius. Sed dicendum, quod huiusmodi transmutationes dæmones faciunt, nō propria uirtute, sed per virtutem aliquorum naturaliter actiuarum.

L. 18. ca. 18. 2 med. tom. 5.
¶ 2 Sed contra, si solū per uirtutē naturalium actiuarū dæmones naturalia corpora transmutare possent, no n possent alias transmutationes facere, quæ per uirtutē naturalium agentium fieri possent: uirtute autē naturalium agentium nō potest transmutari corpus hoīis in corpus bestiale, quod tamē dæmones faciunt. Narrat enim Aug. 8. de ciuitate Dei, qd Cyrces magica arte socios Ulyssis murauit in bestias. & Archades quando transmutabant quoddam stagnum, conuerteabant in lupos, & qd stabulari mulieres homines in iumenta conuerteabant. Non ergo sola uirtute naturalium actiuarum, dæmones corpora formaliter transmutare possent.

Glo. ordin. ibi ex Aug.
¶ 3 Prat. Super illud Psal. 49. Immisiones per angelos malos, dicit glo. qd Deus punit per malos angelos: sed quinque aliqua punitiones sunt factæ per transmutationem corporum humanorum, sicut uxor Lorth. Gene. 19. legitur cōuerſa in statuā salis, & sicut Diomedis dicitur cōuerſi fuisse in uolucres, sicut Aug. narrat 18. de ciuitate Dei, ergo uidetur qd de-

F mones possint corpora formaliter transmutare.

¶ 4 Prat. Quanto aliquid magis est actu, tanto cactus est in agendo, quia uinuimodo quodcumquid est maxime formalis, habet maximum virtutem alia corpora inferiora in agendo: sed cum

mon sit substantia spiritualis, formalior est in bet corpore, & magis in actu existens, ergo

virtutem magis efficacem ad agendum, quamqua corpora. Si ergo virtute quorūdam cor

porpa possunt formaliter transmutari, magis hoc virtute dæmon fieri potest.

¶ 5 Prat. Illud quod habet aliquam formalitatem quandoque a perficiendo actionem illius, quia non completa recipit illam formam.

G aliqua forma esset separata, habetur omnino formam: sed cum dæmones ponant illas, quædam spirituales & immateriales, coniuncte quod sint quædam forme separate. ergo habent agendi omnem actionem formæ. & si videtur possunt corpora formaliter transmutare.

¶ 6 Prat. Dionys. dicit 13. c. Ccl. hierar. quæ fluvii significant thearithicos, id est diuinos, & copiosam ipsi & indeficiem affuentes, & viuificare nutritios generabiliorum, genratio est transmutatio secundum formam boni angelii possunt corpora formaliter transmutare. pari ergo ratione, & dæmones qui in dem naturæ.

¶ 7 Prat. Corpora celestia mouentur a ministerium angelorum. A gunt autem agere intellectum, & voluntate: voluntas autem, si se habet. ergo angeli possunt diversimode mouere celestia mouere, variatio autem mouere tri-

H corporum variantur transmutationes formariorum corporū, quæ ex celestium corporum dependent. ergo videtur qd angelii possunt transmutare inferiora corpora, prout pari ergo rōne dæmones, qui sunt eiusdem.

¶ 8 Prat. In lib. de causis dicitur, qd virtutem est infinita in inferius, quācumq; in finitum.

¶ 9 Prat. omnia corpora sunt infra intelligentiam & infinitate suæ virutis potest ea qualiter luerit immutare: sed intelligentia dicitur sive boni sive mali, possunt ergo dæmones a formaliter transmutare.

¶ 10 Prat. Aug. dicit in 3. de Trinit. qd de substantia ignis & aeris, & alia huiusmodi corporum eis a Deo permittitur: sed ignis & aeris modi corpora sunt susceptiva formaliter transmutationis. ergo dæmones possunt huiusmodi formaliter transmutare.

¶ 11 Prat. Quicunque inducit formam, transmutat: sed dæmones possunt inducere non solum accidentales, verum etiam substantiales. Nam Magi Pharaonis virtute dæmonum fecerunt. ergo videtur quod dæmones possunt corpora formaliter transmutare.

¶ 12 Prat. Aug. dicit in lib. 83. Questione 1. cōuenti miracula p̄ priuatōs cōtractū cum bus, sed in miraculis corpora transmutantur: videtur qd dæmones possunt corpora transmutare.

¶ 13 Prat. Greg. dicit in quadam Hornig. proposito, quod sunt de ordine virtutum, pertinet angelos, in quibus ut dictum est, corpora transmutantur: sed dæmones sunt eiusdem naturæ cū angelis, detur etiā qd dæmones possunt corpora transmutare.

Propter. Dæmon est maioris virtutis, q̄ aīa hoīs: sed ex virtute apprehensionis aīet transmutatur formalter materia corporalis, sicut pater in fascinatio ne se cœdum. Aut ergo multo magis dæmon potest immutare formaliter materialia corporalia.

S. 1. 18. 8. CONTRA. est, q̄ Aug. dicit 18. de ciuit. Dei, Non solum animalium, sed nec corpus quidem nullatione crediderim dæmonum arte vel potestate in bestialia lineamenta posse converti. sed corpus hominis non est minus passuum quam alia corpora. ergo videtur quod etiam alia corpora dæmonum arte vel potestate transmutari non possunt.

Propter. Philos probat in 7. Mera, q̄ generatio formarum in materia nō est a formis immaterialibus: sed a formis qua sunt in materia, vbi Cōmē, dicit q̄ substantiaz immateriales non possunt transmutare materiam ad formam. sed dæmones sunt substantiaz immateriales. ergo videtur quod non possint formaliter corpora materialia transmutare.

Respon. Dicendum, q̄ sicut Apost. dicit ad Rom.

13. Quaā Deo sunt, ordinata sunt. Vnde bonū vniuersi est bonum ordinis, vt Aug. dicit in Ench. & Phil. in 11. Meta. huic autem ordinis oēs creaturæ subiectantur, cum sint a Deo productæ. Ipse autem Deus, qui est hoīus ordinis causa, huic ordini præsedit, non autem ei subiicitur. & quia vnumquodque per suam formam operationem propriam habet, hic rerum ordo non solum attenditur secundum formarum excellētiam, sed consequenter secundū operationes & motos, vt. si d. cuius subtillior est forma, si etiam alterius operatio, & inde est q̄ secundum Dionysii in lib. de coelesti hierar. insima a suprēmis mouentur per media. Quod et Aug. dicit in 3. de Tri. & hoc cōuenit proportionē, quae est necessaria inter agens & patiens. Cum enim suprema in entibus habeat virtutes maxime vniuersales, passiva infima non sunt proportionata ad recipiendum effectum vniuersalem immediatam: sed per medias virtutes magis particulas & contrarias. sicut appetit etiam in ipso ordine corporalium rerum. Nam corpora coelestia sunt principia generationis hoīum, & aliorum animalium perfectorum mediante virtute particulari, quae est in feminis. Q̄uis quadam etiam ex putrefactione generentur per solam virtutem celestium corporum absq; feminis, quod accedit ratione imperfectionis eorum. videtur enim sensibiliter q̄ aliquis debilis effectus producitur ab agente remoto: sed fortis effectus requirit agens propinquum, pōt enim aliiquid calefieri ab igne, et si sit remotum ab igne: sed inflammati nō pōt, nisi igni coniungatur. vnde q̄ vult remota ab igne & camino accenso inflammare: facit hoc mediante candela. & similiter generatio perfectiorum animalium caulfatur a coelestibus corporibus, mediatis propriis actiuis: generatio autē animalium imperfectorum immediate. Substantiae autē spirituales sunt superiores ordine naturæ, etiam ipsis coelestibus corporibus. vnde propria virtute nō possunt formaliter transmutare inferiora corpora, nisi adhibedo aliqua corporalia actiua proportionata effectibus, quos intendunt. Sicut homo potest calcare per ignem.

Ad PRIMVM ergo dicendum, q̄ omnia que visitabiliter sunt in hoc mundo, possunt fieri per dæmones, non sola propria virtute, sed medianibus actiuis naturalibus, vt dictum est.

Ad SECUNDVM dicendum, q̄ dæmon virtut actiua naturalia ad aliquā effectu pōducendū, sicut instrumento.

A instrumentū autē agit non solum virtute propriā: sed etiam in virtute principalis agentis: & ideo per instrumentū potest aliquid fieri ultra virtutem instrumenti absolute consideratā: sicut lectus fit per ferrā virtute artis, & similiter dæmones per actiua naturalia quae adhibent ad effectus, possunt quædā facere ultra virtutē naturalium agentiū: non tamē hoc q̄ humani corporis lineamenta in bestialia cōueriantur secundū rei ueritatē, quia hoc est prater ordinem a Deo naturæ inditum: sed omnes prædictæ conuersiones factæ sunt secundum phantasticam apparitionem magis quam secundum veritatem in August. ibidem manifestat.

Ad TERTIVM dicendum, q̄ Deus nō semper punit p̄ malos angelos: sed q̄nque etiā p̄ bonos, sicut patet de angelo qui percussit casta Assyriorū, ut habetur Isaic 37. Si tñ illa conuersio uxoris Loth in statu salis facta est medianibus dæmonibus, manifestū est q̄ in illa operatione dæmon fuit instrumentū diuinā virtutis. unde talē effectum produxit, nō p̄ propria virtute: sed virtute diuinā, quae non subiicitur ordinī rerū, sed potest immediate quoctū: cūque effectus p̄ducere supremos uel infimos, p̄ ut voluerit. De locis autē Diomedis dicit Aug. q̄ non sunt cōuersi in aues, sed eis submersi, dæmones aues procreaverūt: per quas lōgo tempore homines iudicarent, quibuscā earum alii succederibūt. Ex quo ostenditur q̄ non fuit solum secundum phantasticam apparitionem.

Ad QUARTVM dicendum: quod ex hoc ipso, q̄ substantia spiritualis est magis in actu quam corpus, consequens est, quod habeat virtutem altiorē, & magis uniuersalem. unde infimos effectus non potest producere, nisi medianibus inferioribus causis.

Ad QUINTVM dicendum, q̄ forma separata, quae est purus actus, scilicet Deus, nō determinatur ad aliquā speciem, vel genus aliquod: sed incircunscripte habet totam virtutem essendi, utpote ipsum suum esse existens. sicut patet per Dionysii, 5. cap. de diuinis nominibus, & id eius uirtuti subiicitur omnis actio: sed aliae formae separatae habent determinatā naturā speciei, unde nō potest quālibet quod libet operari, sed unaquæq; id, qd copert sua natura ab illo aliquo impedimentoo materialis defectus. Sicut si calor esset forma separata, nō haberet impedimentum in calefaciendo ex defectu materiæ nō perfecte participantis calorē, sicut ea que sunt debiliter calidae non tamen posset facere actionem albedinis, aut alterius formæ.

Ad SIXTVM dicendum, q̄ uisifica generabilitas de qua Diony. loquitur, potest rescribi etiā ad intelligibilem generationē, vt ipse dicit 2. capite de diuinis nominibus. Aliorum partes dicuntur, quos. s. purgat, illuminat & perficit. Si ramen referatur ad corporalem generationem, intelligendum est quod datur eis uirtus ad generationem caulfandam medianibus corporalibus agentibus.

Ad SEPTI MV dicendum, quod rō illa in tribus deficit. Primo quidē, quia etiā angeli celos mouēt, non tamen dæmones de quibus nunc agitur. Secundo, quia & si per intellectum, & voluntatem mouant: non tamen sequitur quod possint aliter mouere, sed secundum modum proportionatum naturae ipsorum: angelus enim non est sua voluntas sicut Deus: sed habet voluntatem in natura determinata, & fin modum eius voluntas effectum.

Qd. d. S. Tho. AA 3 fortuit

QVAEST. XVI. DE DAEMONIBVS. ART. X.

T 81
forterunt. Deus autem qui est ipsa voluntas, indifferenter potest facere quod illud, quod potest cadere sub voluntate. Tertio datur quod angelii aliter mouentur, celos, & ex hoc sequeretur aliqua transformatio in inferioribus, hoc non fieret immediate ab eis: sed medianibus corporibus celestibus.

AD OCTAVVM dicendum, quod virtus intelligentia dicitur esse infinita respectu inferiorum, quoquatum non potest ab inferioribus comprehendi; sed superexcedit ea, non autem ita quod indifferenter omnem effectum in eis producere possit.

AD NONVM dicendum, quod ignis & aer & huiusmodi corpora servunt angelis secundum ordinem diuinum institutum.

AD X. dicendum, quod Magi Pharaonis fecerunt ranta, adhibendo quaedam actiua naturalia, quae Aug. in 3. de Tri. nominat semina ex occultis elementorum finibus accepta,

AD XI. dicendum, quod signa sua miracula, quod Magi faciunt per priuatos contractus demonum, non sunt supra ordinem universalium causarum, sicut illa que virtute diuina sunt: sed sunt virtute actionum naturalium supra hominum comprehensionem & facultatem propter tria. Primo quidem, quia demones magis cognoscunt naturalium actionum virtutem, quam hoies. Secundo, quia celerius possunt ea congregare. Tertio, quod actiua naturalia quae afflant, ut instrumenta, se possunt extender ad maiores effectus, ex virtute vel arte demonum. Quod ex virtute vel arte homini, & sic homines miracula videtur, quod demones sunt: sicut etiam in hominibus inexpertos uidentur miracula, quae per aliquos artifices sunt.

AD XII. dicendum, quod ordo virtutum facit miracula instrumentaliter agendo ex virtute diuina.

AD XIII. dicendum, quod in fascinatione demonum non transmutatur materia corporalis ex sola uia apprehensionis, ut Augustinus posuit: ex eo quod propter uenientem affectionem inuidiae uel irae, seu odiosus plerumque accidit in uerubus, inserviant spiritus, & haec infusio perstringit usque ad oculos, ex quibus infuscatur circumstans, ex quo corpus aliquius infans propter tenetudinem recipit aliquam infectionem, per modum quo speculum nouum infuscatur ad aspectum mulieris menstruata, ut dicitur in lib. de som. & uigil.

ARTICVLVS X.
Vtrum demones possint corpora mouere localiter.

DE CIMO queritur, utrum demones possint corpora mouere localiter, & videtur quod non. Motus, non localis perfectior est inter omnes alios, ut Philo probat in 8. Physi. sed demones non possunt transmutare corpora formaliter, ergo multo minus possunt ea mouere localiter.

¶ 2 Prat. Anima est spiritualis substantia, sicut & demon: sed anima non potest mouere localiter corpus, nisi a se uinificatum, unde si aliquod membrum mortificatur, redditur immobile: sed demones non uinificant aliud corpus, ergo non possunt aliud corpus mouere localiter.

¶ 3 Prat. Omnis actio est per contactum, ut dicitur in 1. de generatio. Non videtur autem, quod possit esse aliquis contactus, demons ad corpora: quia nihil habet cum eis commune. Cum ergo mouere localiter sit quoddam agere, videtur quod demones non possint corpora localiter mouere.

¶ 4 Prat. Si demones possint aliqua corpora mouere localiter, maxime possint mouere localiter corpora celestia, quod propter quae sunt eis in ordinata.

Fture: sed corpora celestia mouere non possunt, uens & morum sint simul, ut dicitur in 7. Physi. datur quod demones sint in celo, quod negatur, secundum Platonicos, non est verum, neque secundum Platonicos, non multo minus possunt mouere alia corpora.

¶ 5 Prat. Inferiora mouentur a superioribus, ut dicitur in 8. Physi. dicitur quod demones sint in celo, quod negatur, secundum Platonicos, non est verum, neque secundum Platonicos, non multo minus possunt mouere alia corpora.

¶ 6 Prat. Motus localis est ca aliorum motuum patet in 8. Physi. Si ergo demones possint corpora mouere localiter, possunt et per coequentes esse formaliter, quod patet esse fallum ex propria.

¶ 7 Prat. Motus naturaliter sequitur formaliter ad determinatum locum, sicut patet in motu aquae & levium: sed demones non possunt impetrare nisi corpora localiter, motus ille est ex voluntate. **H** **¶ 8** Prat. Id est motus totius & partis terrae & viuis gliebae, ut dicitur in 3. Physi. Si ergo demones non possint mouere gloriosa viuis terra, patitur quod non possint mouere totam terram, quod non possunt, ergo demones possunt aliquod corpus localiter mouere.

SED CONTRA est, quod sicut Augustinus dicit, demones colligunt semina, quae adhibent ad effectus, hoc autem sine motu locali fieri non possunt, ergo demones possunt corpora mouere.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum actionibus virtutum actionum considerando rerum, qui non solum attendunt secundas iustas ipsarum: sed etiam secundum earum habent enim & ipsi motus quendam ordinem, & hoc dupliciter. Vno modo, secundum priam rationem, & secundum hoc motum, alios motus duplicitur habet copiarum modo, quia est primus motus, alio modo per motum localem, minima variatio futurabilis. Nam cum per alios motus varietas sit est in trinacria rei, pura, qualitas, aut qualitas etiam forma substantialis, per motum localiter corporis solum secundum aliquid communum locum, & quantum ad utrumque secundum praedicta competit, & corpora mouentur substantia spiritualibus motu locali immobiliis motibus, primo quidem, quia posteriori ciuntur medianibus prioribus, unde & alii substantia spirituali: causa sanguinis mediate motu. Alio modo, quia sicut supra dictum est, etiam possunt fieri immediate per remotionem de minima variatio corporalis, que fit per motum localem, potest fieri immediate per substantiam, quasi per agens remotionem, non ateriori variatio qualis est aliorum motuum. Alio consideratur ordo motuum secundum qualitatem: sicut motus celorum est prior motu corporis materialis, & secundum hoc competit supernitatis spiritualibus mouere superius corpora, & motor orbis Saturni non possit mouere stellarum, nec motor eius possit cum motu beret plures stellas, ut dicitur in secundo de Sicut ergo superiores substantia stellarum superiora celestia corpora, ita etiam inferiores possunt localiter inferiora corpora, & sunt demones: sicut hoc habent certe.